

Lau hizkuntza ala hamalau, ez dio axola

EHUko Filosofia eta Hezkuntza Zientzien Fakultateak antolatu zituen joan den astean Hizkuntza eskubideak hizkuntza gutxituentzat eta hizkuntza politikak European jardunaldiak. Margaret Bullen antropologoari eskola akademikoa baino, hizkuntzekiko izan dituen eta dituen bizipenak kontatzeko eskatu zioten.

| ONINTZA IRURETA AZKUNE |

HITZA bizitzara egokitu behar dela dio Margaret Bullenek, ez dago hizkuntza bakarra, ez dago egia borobilik. Tokiaren, egoeraren, hartzailearen arabera egokitu beharko da hizkuntza.

Badaki zertaz ari den; bidaiak, luzeak eta motzak, ugari egin ditu eta lekuan-lekuan belarria jarri eta sarritan mihia ere hango hizkuntzan askatu du. Hizkuntza aniztasunaren edertasuna aldarrikatzen du, eta fakultateko areto nagusian hitzaldia hiru hizkuntzetan, euskaraz, gaztelaniaz eta ingelesez –frantsesez ere bai esaldiren bat– egin zuen, dakizkien lau hizkuntzetatik hirutan. Garbi utzi nahi izan zuen ez zuela erabaki hitzaldia hiru hizkuntzetan ematea harrotasunagatik, baizik eta errealitate bat agertzeko asmoz eta esperimentatzeko.

Hitzaldia hasterako argitu zigun, dakizkien lau hizkuntzetatik bat bera ere ez duela akatsik gabea, hanka-sartzeak barkatuko genizkiola pentsatu nahi zuela. Jatorri ingeleseko antropologoak hizkuntza komunikazio tresnatzat du, helburua solaskidearekin harremanetan jartzea da, eta beraz, ez du ulertzen zergatik hizkuntza kopurua edo hizkuntza beraren bariazioak baztertzera jo behar den. Agian, elkar ez ulertzeko beldurrak eta deserosotasunak eraginda aukerak murriz-

tera jotzen dugula dio. Hizkuntza batean hitz egiteko jario paregabea eta gaitasun erabatekoa beharrezkoa ez izatea aldarrikatu zuen.

Apostoluak hamalau ziren, eta zer?

Lau hizkuntza ala hamalau, ez dio axola, zioen Bullenek. Arantzazuko santutegian Oteizak paratutako hamalau apostoluak ekarri zituen gogora. Eskultore hari galdetu zioten zergatik hamalau, apostoluak hamabi baziren. Apostolu denak bat bera ziren, Bullenentzat hizkuntzak bezala. Hizkuntzak ezin dira zenbatu, ez dago ingeles bakarra, ez dago euskara bakarra, eta ez dago gaztelania bakarra. Bullenek Ingalaterrako hegoaldean igaro zuen haurtzaroa eta batxilerra egiteko iparraldera jo zuen. Hasieran, bizilagunei eta ikaskideei ulertzeko ere zailtasunak zituen. Denek egiten zuten ingelesez, baina hitzen eta esaldien doinua, hitzak beraiek, ez ziren berdinak. Eskola publikoan ikasia Bullen, hark eta lagunek /ia/tarrak deitzen zieten eskola pribatuko, /ies/ ahoskatu beharrean –haiek egiten zuten bezala– /ia/ ahoskatzen zutelako.

Alegia, hizkuntza bereko aldaerez hara-

go, prestigio kontuak izan zituen hizpide. Esate baterako, Ingalaterra iparraldeko hizkerak dauka prestigioa eta ez hegoaldekoak. “Doinu zatarrak daukate Birminghamekoek” moduko esaldiek adierazten dute nola hizkuntza aldaera batzuk beskeen gainetik baloratzen diren; botere harremanen ondorio, azken finean.

Irakasle gogotsuak izatearen abantaila

“Hizkuntza maite dut, bai nirea baita besteena ere”, hala dio Bullenek. Eskola garaitik du hizkuntzekiko zaletasuna eta haren ustez badaude gutxienez hiru arrazoi hizkuntzak ikastera bultzatu zutenak. Lehenik, irakasle gogotsuak izan zituen; bigarrenik, zientzia gaietan ikasle txarra zen; eta hirugarrenik, berritsua zen.

Berritsua izango zen Bullen, berak hala esaten badu, eta bidaiaria ere bai. 17 urterekin hasi zen batetik bestera, ikasketa eta opor

“Bikotean erlijioa partekatzea ohikoa da, eta zergatik ez hizkuntza partekatzea?”

Margaret Bullen

kontuak medio Frantzian, Suitzako Alpeetan, Espainiako Guadalajaran eta Peruko Arequipan izan da. Latinoamerikaz maitemindu zen, besteak beste, hango musika, poesia, antzerkia, eleberria, paisaia... xurgatzeko aukera izan zuelako. Ikasketen bidez ezagutu zituen García Márquezen errealismo magikoa eta Vargas Llosaren [politikan hasi aurreko Vargas Llosa] eleberriak.

Tesia Arequipan egitea erabaki zuen, Peru hegoaldean dagoen estatuko bigarren hiririk populatuenean. Mendialdetik hirira joandako aimara eta ketxua komunitateak zituen aztergai, haiek bizitza berrira nola moldatu ziren ikertu nahi zuen, besteak beste haien hizkuntza eta kultura nola bizi zituzten jakin. Estigmak jotako herritarrak aurkitu zituen, azal ilunak lotsatutakoak, hizkuntzaren transmisioa etendakoak. Liverpoolera tesia idaztera joan aurretik ketxua pixka bat ikasteko aukera izan zuen.

Hizkuntza ez dugu partekatuko?

27 urterekin Euskal Herrian lur hartu zuen eta horixe pentsatu zuen, “bikotean erlijioa partekatzea ohikoa da, eta hizkuntza partekatzea ez?”. Eta euskararen

MADDI SOROA / A. P.

bidaiari hasi zuen: AEK, HABE, Kilometroak, Korrika, Euskadi Irratia etengabe, *Berria*, ARGIA, eta EGAREKIKO esperientzia garrantza: “Azterketa egin eta ezgai!, berriz egin eta ezgai! eta halako batean gai!”. Indarrak erruz jarri zituen euskara ikasteko eta erabiltzeko. Bizitokian, Irunen, Arequipan

ketxua ikastea bezain zaila zela-eta, EHU lan-kideen artean aurkitu zuen euskararen mikroklimara gerturatu zen.

Pena ematen dio jendeak euskararen aldean ingelesa lehenestea. “Gure herrian [Ingalaterran] ez dugu hizkuntzarik ikasten, ez dugu behar, ez han ezta munduan zehar ibiltzeko ere. Zuek ez duzue hemen dik joan nahi. Orduan zergatik ez lehenengo euskara eta gero besteak? Ulertzen dut zuen hizkuntza minorizatua izanik, hizkuntza botereitsuak ikasi nahi izatea, baina ingurukoekin bizitzeko, ingelesaren aldean, ez al da hobe gaztelania eta frantsesa ikastea, adibidez?”. Gaia irakaskuntzara eramanda zalantza handiak dauzka: “Ez nau konbentzitu lau urterekin ingelesa ikasten hasteak. Urte luzez ikasi eta ez dute maila ona lortzen. Suedian suedieraz ondo hitz egiten eta idazten dakitenean hasten dira ingelesarekin eta emaitza hobekak dituzte. Badakit nik esatea erraza dela, ingeles hiztuna naizelako eta nire semeek ere badakitelako, baina ingelesean bikaintasuna lortu behar da? Euskararen kaltetan bada ez” ■

Foie plantxan

Bartolo
taberna - jatetxea

Euskal sukaldaritzan eta pintxotan aukera zabala

Fermin Calbetón, 38
Donostia - San Sebastián

© 943 420 279
www.casabartoloetxea.com